

Received / Makale Geliş Tarihi 25.08.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 26.10.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (35)
ss / pp 1511-1525

Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10045285
Mail: editor@pejoss.com

Esra Bilgin

<https://orcid.org/0009-0001-0369-2773>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Sevgi Tanrıverdiler

<https://orcid.org/0009-0003-5677-4101>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Zühal Kara

<https://orcid.org/0009-0001-1730-1534>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Firdevs Şahin

<https://orcid.org/0009-0001-6925-2754>
MEB, Ankara / TÜRKİYE

Selda Dikici Kopar

<https://orcid.org/0009-0001-6332-2619>
MEB, Nevşehir / TÜRKİYE

Vedat Gürses

<https://orcid.org/0009-0008-2121-1743>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterlikleri Konusunda Öğretmen Görüşleri Teachers' Opinions on School Principals' Course Supervision Competencies

ÖZET

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri ve bunun öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre durumu ortaya çıkarma amacıyla yapılan bu araştırma tarama modelinde yapılmıştır. 2023-2024 eğitim yılında kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle Denizli Merkezefendi ilçesinde resmi okullarda çalışan istekli ve gönüllü 291 öğretmenden veri toplanmıştır. Analizlerde SPSS programı kullanılmış olup frekans, ortalama, t testi ve varyans analizleri ile Post Hoc Tukey testleri yapılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin okul yöneticilerinin ders denetimi yeterlikleri ile ilgili en çok katıldıkları denetim yeterliği okul müdürüm sınıf içi çalışmalarda, toplumsal ve mesleki etik değerlere uygun davranıp davranmadıklarını denetlemesi ve okul müdürlerinin öğretme-öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmamayı denetleme olmuştur. En düşük düzey ise okul müdürüm ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamayı denetleme olmuştur. Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri alt boyutlarında öğretmenlerin en yüksek düzeyde gördüğü denetim yeterliğinin "Çok yüksek" düzeyde "Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme" boyutunda olmuştur. Bunu "Yüksek" düzeyinde "Sınıf Yönetimi ve İletişimi" boyutu izlerken en düşük yeterlik ise "Planlama" boyutunda ve "Orta" düzeyde ölçülmüştür. Ders denetimi genel yeterliklerine ilişkin ortalama "Yüksek" düzeyindedir. Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve kariyer düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak çalıştıkları kademe göre sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ilkokullarda çalışan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimlerine ilişkin görüşleri ile liselerde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu ve farkın liselerde çalışan öğretmenler lehine daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ders denetimi, yeterlik, öğretmen, okul müdürü.

ABSTRACT

This research, which was conducted with the aim of revealing teachers' opinions about the course supervision competencies of school principals and their situation according to teachers' personal characteristics, was conducted in the survey model. In the 2023-2024 academic year, data was collected from 291 willing and volunteer teachers working in public schools in the Denizli Merkezefendi district, using the easily accessible sampling method. SPSS program was used in the analyses, and frequency, mean, t test, variance analysis and Post Hoc Tukey tests were performed. In the study, the most frequently agreed upon supervision competencies by teachers regarding school administrators' course supervision competencies were checking whether school principals act in accordance with social and professional ethical values in classroom work and checking whether school principals use time effectively in the teaching-learning process. The lowest level was when my school principal supervised whether the lesson plan was prepared in a student-centered way. Among the sub-dimensions of school principals' course supervision competencies, the supervision competency seen at the highest level by teachers was in the dimension of "In-Class Activities and Guiding Students" at a "very high" level. This was followed by the "Classroom Management and Communication" dimension at the "High" level, while the lowest competence was measured in the "Planning" dimension and at the "Medium" level. The average for general course supervision competencies is at the "High" level. It has been observed that teachers' opinions about school principals' course supervision competencies do not differ significantly according to teachers' gender, age, marital status, education level and career levels. However, it has been observed that there is a significant difference between the opinions of teachers working in primary schools and the opinions of teachers working in high schools regarding classroom activities and student guidance in terms of classroom activities and student guidance, depending on the level they work and the difference is higher in favor of teachers working in high schools.

Keywords: Course supervision, competence, teacher, school principal.

1. GİRİŞ

Denetim insanın kendi kendisini ve çevresindeki olup biten durumları değerlendirmesi bakımından önemli olduğu gibi eğitim örgütlerinde yapılan çalışmaların değerlendirilmesi ve denetlenmesi açısından da son derece önemlidir. Okullarda farklı zaman dilimlerinde çeşitli denetimler yapılmaktadır. Bu denetimlerden biri de okul müdürlerinin öğretmenlerde ders denetimi yapmadı şeklinde gerçekleşmektedir. Ders denetimi okul müdürü tarafından ve eğitim öğretim yılında en az bir defa yapması gereken bir denetimdir. Ders denetiminde ders işleme, kullandığı yöntem teknikler, araç-gereçler, iletişim, etkileşim, defter, dosya vb. pek çok yönden öğretmen okul müdürü tarafından denetlenmektedir. Ancak bu denetimde gerek branş gerek mesleki yeterlikler ve gerekse diğer pek çok özelliklerden dolayı farklı yaklaşım ve değerlendirmeler yaşanabilmektedir. Bu çalışmada okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerinin öğretmenlerin özelliklerine göre değişip değişmediği ele alınmıştır.

1.1. Denetim Kavramı

Günümüz yönetim anlayışının oluşmasında 19. yüzyıl yönetim anlayışını yansıtan kişilerarası ilişkilerden uzak, ilkel ve basit bürokratik uygulamalardan, kişilerarası ilişkilerin de önemli olduğu daha incelikli ve katılımcı demokratik uygulamalara doğru ilerleyen bir süreç yaşanmıştır (Karakuş, 2010; Aydın, 2016). Yönetimin önemli bir parçası olan denetim süreci, kurumun hedeflerine ulaşabilmesi için uygulanması gereken bir olgudur. Bu sebeple geçmişle günümüz arasında denetim anlayış ve uygulamalarında meydana gelen değişiklikler son derece önemlidir (Duranlı ve Limon (2018). Literatür incelendiğinde denetim konusunda geçmişten günümüze pek çok araştırma yapıldığı ve çoğu çalışmada denetimle ilgili pek çok tanıma rastlandığı görülmektedir. Görüldüğü gibi denetim ve teftiş terimleri Türkçede birbirinin yerine kullanılmaktadır. Erdem (2006) Arapça kökenli inceleme kelimesinin eş anlamlısı olarak ifade etmiştir; Bunun bir soruşturma, soruşturma, araştırma veya denetleme olduğunu belirtir.

Aydın (2016) denetim kelimesinin Latince kökenli olduğunu belirtmektedir. Durumun orijinaliyle tutarlı olup olmadığının kontrol edilmesi, mevcut hataların belirlenmesi, yönetilmesi, kontrol edilmesi, kontrol edilmesi ve tavsiyelerde bulunulması sürecidir. İngilizce'de "inspection" kelimesi uzun süredir "supervision" kelimesi anlamında kullanılmış, ancak daha sonra yerini "supervision" kelimesi kullanılması ağırlık kazanmıştır. Ancak bu iki kelime arasındaki fark, kelimelerin zaman içinde kendilerine yüklenen anlamlara göre nasıl geliştiğini de açıklamaktadır. "Denetim" kelimesi hemen hemen tüm sektörlerde "denetim", "dikkatli" ve "sıkı" denetim algısını ve uygulamasına karşılık gelirken, aynı kelime hem kolluk kuvvetleri hem de eğitim alanında kullanıldığı görülmektedir. Bu iki alanın örgütsel ve yönetsel açıdan birbirinden ayrı olması, kontrol açısından da ayrıştırılması ihtiyacını doğurmuştur (Uçar, 2012; Badavan, 2016). Denetim; Göl (2021) kamu yararını ve çıkarlarını korumaya yönelik bir davranışsal kontrol yöntemi, Kurtbeyoğlu (2015) önceden belirlenmiş kriterlere göre kurum dışındaki tarafsız kişiler tarafından gerçekleştirilen planlı ve sistematik bir faaliyet olarak tanımlarken Duranlı ve Limon (2018) bir hizmetin işleyişinin ve veri toplanmasının ayrıntılı olarak incelenmesi, elde edilen verilerin analiz edilmesi, analiz sonuçlarında bulunan sorunların tanımlanması olarak ifade etmektedir. Pedagojik denetimde "yakın" ve "sıkı kontrol" yaklaşımı yerine rehberlik, yönlendirme ve yardımlaşmayı öne çıkaran bir içerik benimsenmiş ve bu nedenle "denetim" kelimesinin kullanımının daha uygun olduğu düşünülmüştür. Ancak bazı maarif müfettişleri, "denetim" kelimesinin beklenen durumu tam olarak ifade etmekte yetersiz ve uygunsuz olduğunu düşünmüş ve eğitim denetimi için "oryantasyon" kelimesinin kullanılmasının daha uygun olduğunu belirtmişlerdir (Badavan, 2016; Ağaoğlu ve Ağaoğlu, 2020). Taymaz (2011) denetimi geniş anlamda şirketlerin ve kamu sektörü kuruluşlarının etkinliğini belirleme süreci olarak tanımlamaktadır.

1.2. Denetim İlkeleri

Eğitimde belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleşme durumunun tespitinde denetim süreci belirleyici rol üstlenmektedir. Bununla birlikte denetim sürecinde dikkatle izlenmesi gereken ilkeler vardır (Karakaya ve Mazlum, 2010). Bu ilkeler şunlardır:

Planlı olma: Denetim sürecinde yapılan plana göre hareket edilmeli ve yapılan planlama da ise ilke ve usullere göre yapılmalıdır.

Amaçlılık: Denetimin bir amacının olması ve gerekliliğidir.

Nesnellik: Denetim sürecinde öznellik ve duygusallıktan uzak olma, tarafsızlık ve bilimsel ilkelerle hareket etmedir.

Bütünlük: Denetime tabi olan herşeyin bir bütün olarak ele alınması, değerlendirilmesi ve denetlenmesidir.

Açıklık: Denetim sürecinde istenen şeylerin açıkça ifade edilmesidir.

Demokratiklik: Denetmenin denetim süresince demokratik tutum ve davranışlar sergilemesidir. Bu durum denetlenenin denetmeni kabul etmesi bakımından da önemlidir.

Durumsallık / Görelilik: Denetim sürecinde mevcut durum ve şartların dikkate alınması ve esnek davranılmasıdır.

Liderlik: Denetmenin denetim boyunca denetlenene karşı liderlik etmesi yol göstermesi ve rehberlik etmesidir.

Süreklilik: Denetim sürecinin devamlılık göstermesi halidir. Bu ilke çerçevesinde süreç içinde oluşan veya ortaya çıkan eksiklikler telafi edilerek gelişim sürekli hale getirilebilir.

1.3. Denetim Türleri

Denetim türleri farklı yaklaşımlara göre çeşitli biçimlerde ifade edilmektedir. Eğitimde eksikliklerin giderilmesine ve sistemin iyileştirilmesine katkıda bulunmaya devam edilmesi için bütün faaliyetlerin yerinde ve zamanında izlenmesi ve gözden geçirilmesi gerekmektedir (Ağaoğlu ve Ağaoğlu, 2020; Badavan, 2016). Yöneticilerin denetim işlevleri sürekli ve dikkatli bir izlemeyi gerektirir. Aralıklı denetim, bir kurumun veya kişilerin belirsiz zamanlarda denetlenmesini ifade eder (Baysal ve Ada, 2015). Genellikle bu denetimler genel merkez tarafından atanan müfettişler tarafından yapılmaktadır. Denetim sırasında müfettiş denetlenenin mevcut durumunu değerlendirebilir ancak durumun gelişimini gözlemleyemez. Başka bir tanıma göre aralıklı denetim, iç faaliyetlerin düzenli aralıklarla denetlenmesidir (Taymaz, 2015).

İşlevlerine göre muayene türü: Tam muayene ve sondaj muayenesi olmak üzere iki grupta incelenir. İşlemler incelemeye ve teknik ve mevzuat gerekliliklerine uygunluğa tabidir (Özyıldırım, 2014). Sondaj muayenesi; Tüm faaliyetlerin denetlenmesi yerine, belirli faaliyetlerin belirli kriterlere göre denetlenmesi veya belirli faaliyetlerin denetlenmesinin yeterli olduğunu belirten bir denetim türüdür (Baysal ve Ada, 2015; Taymaz, 2015).

Ayrıca denetim türleri şu gruplara da ayrılabilirler:

- Bilgili denetim/Acil durum denetimi
- Yerinde denetim/Belgeli denetim
- Rehberli denetim/Serbest denetim

Bilgilendirilmiş denetimde denetmenler denetlenecek kurum veya kişileri, denetlenecek süre, kapsam ve faaliyetler konusunda önceden bilgilendirir. Acil durumlarda denetim; Amaç, denetlenen kurumun sürekli olarak denetimlere hazır tutulması ve bu sayede kurumun sağlıklı işleyişinin sağlanmasıdır. Yerinde denetim, kuruluşun bulunduğu yerdeki kurum veya kişilerin faaliyetlerinin incelenmesidir. Doküman incelemesi kapsamında denetçi muayene yerine gitmeden incelemek istediği tüm uygulama dokümanlarını getirerek muayeneyi gerçekleştirir (Sullivan ve Glanz, 2015).

Güdümlü denetimde denetim bir üst makam tarafından başlatılır ve denetçi denetimin amacını, kapsamını, yöntemini, niteliğini ve diğer yönlerini belirler. Serbest denetim ise denetçinin söz konusu denetimin sorumluluğunu üstlendiği andan itibaren denetimin objektif ve tarafsız, tamamen denetçinin takdir ve inisiyatifinde, dış etkilerden uzak ve bağımsız olarak yürütülmesi anlamına gelir (Zepeda, 2016).

Revizyon; Ayrıca önleyici kontrol, düzeltici kontrol, yapıcı kontrol ve tespit kontrolü olarak da incelenmiştir (Aydın, 2016). Önleyici kontrol sırasında; tesiste planlanan çalışmanın uygulanmasında hata yapılması durumunda olumsuz durumlar ortaya çıkabilir. Amaç yer ve zaman hatalarından kaçınmaktır (Memduhoğlu ve Zengin, 2011).

Düzeltilici tetkik sırasında; kusur ve hataların tespit edilmesi ve önlenmesi yeterli değildir. Hedefe ulaşmak için bu eksiklikleri ve hataları düzeltmekle ilgilidir (Bostancı, Bulut ve Özbey, 2011). Yapıcı denetimde; Denetimler sırasında eksiklikler ve hatalar tespit edilir edilmez bunları ortadan kaldıracak önlemler önerilir. Araştırmacı kontrolde olduğunda; Sistemi iyileştirmeye yönelik faaliyetler araştırılır ve kurumun etkinliğini artıracak yöntemler bulunur (Baysal ve Ada, 2015).

1.4. Eğitim Denetimi

Denetim, bir okul örgütünde öğretimi geliştirmeye yönelik etkinliklerin tümünü kapsayan kapsamlı bir kavramdır (Aydın, 2016; Köybaşı, Uğurlu ve Demir, 2017; Aydın, 2000). Klinik izleme sonrasında ortaya

çıkan; Gelişimsel denetim ve farklılaştırılmış denetim gibi çağdaş denetim yaklaşımlarında; Denetim süreci öğretmenin ve dolayısıyla öğrencilerin gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır (Badavan, 2016; Koşar ve Buran, 2019). Bu yaklaşımların temel felsefesi; sürekli gelişim ilkesinden yola çıkarak, öğretmenlerin mesleki gelişiminin artırılması, öğretimin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yoluyla öğrencilerin daha fazla öğrenmelerinin sağlanması şeklinde özetlenebilir (İlğan, 2012). Eğitim denetimi; organizasyonda gerçekleştirilen faaliyetlerin, benimsenen hedefler doğrultusunda belirlenen ilke ve kriterlere uygun olup olmadığının belirlenmesi sürecidir (Özdoğa Yılmazoğlu, 2012; Receptoğlu, 2011; Baysal ve Ada, 2015). Denetimin temel amacı, örgütsel hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını belirlemek, daha iyi sonuçlar elde etmek için gerekli önlemleri almak ve süreci iyileştirmektir (Aydın, 2013; Baysal ve Ada, 2015). Denetimin amacı, öğrencilerin akademik başarısına daha etkili bir şekilde katkıda bulunmak için okulların yapılarını ve yeterliliklerini geliştirmektir (Taymaz, 2015; Sergiovanni ve Starratt, 2002).

MEB Maarif Müfettişleri Teşkilatları Hakkında Yönetmelik (2011)'de yer alan maarif müfettişlerinin görevleri; denetim, rehberlik, değerlendirme, iş başında eğitim, araştırma, soruşturma ve soruşturmalara ilişkin görev ve faaliyetleri yürütmektir. Benzer konularda 2014 yılında “mesleki deneyim” şartı getirildi. “MEB Komuta Kontrol Müdürlüğü ve Maarif Müfettişleri Müdürlüğü yönetmeliğinde yer almadığı görülmektedir.” MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde (2013) okulun görev ve sorumlulukları yer almaktadır.

Çağdaş eğitim denetimi İnsan kaynaklarına önem veren, insan kaynaklarının geliştirilmesini ve en iyi şekilde kullanılmasını sağlayan bir denetim şekli olarak görülmektedir (Badavan, 2016; Köybaşı, Uğurlu ve Demir, 2017). Modern denetim yaklaşımında amaç, istenilen sonuçlara ulaşmak için en uygun koşulları ve davranışları oluşturmaktır (Aydın, 2014). Günümüzde eğitime yeni anlamlar yüklemeye başladığımız bu dönemde eğitimde güdülen hedefler, tartışılan içerik, kullanılan yöntem ve araçlar da değişmiştir. Eğitimin gelişimine ayak uydurabilmek için öğretmenlerin sürekli olarak yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu büyümeyi ve yenilenmeyi sağlamanın bir yolu da profesyonel tavsiye ve gelişimi ön plana çıkaran çağdaş denetim yaklaşımlarını uygulamaktır. Çağdaş denetim uygulamaları, öğrenme ve öğretme etkinliklerinin etkililiğini ve verimliliğini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır (Memduhoğlu ve Zengin, 2011). Günümüz denetim uygulamalarına öğretmenlerin mesleki gelişimlerini merkeze alan bir yaklaşım hakimdir (Aydın, 2016).

1.5. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi

Okul müdürlerinin ders denetimi ve dersleri izlemesiyle ilgili MEB'in 2014 yılında yaptığı mevzuat değişikliği ile izleme sisteminde yenilikler getirmiştir. Bu değişiklikte birlikte okullarda öğretimin denetimi müfettişlerin elinden alınmış ve denetim faaliyetleri daha önce yetkili kılınan okul müdürlerine bırakılmıştır (MEB, 2017). Okul müdürlerine örnek olarak hazırlanan Eğitim Denetimi Kılavuzu'nda, müdürün eğitimsel hedeflere ulaşma, öğrenciler arasındaki olumlu ve olumsuz durumları fark edip düzenleme, planlar hazırlama ve uygulanan etkinlikleri yapma, öğretmenlere mesleki faaliyetlerine rehberlik etmeyi öğretme sorumluluğunda olduğu belirtilmektedir (MEB, 2017). Yönlendirme amaçlı olarak düzenlenen bir dersin denetimi, öğretmen açısından olası eksikliklerin önlenmesi ve eğitim sürecinin iyileştirilmesi ile ilgiliyken, kontrol amaçlı olarak düzenlenen bir dersin denetlenmesi ise eksikliklerin tespit edilmesi ve giderilmesi ile ilgilidir (Dönmez ve Demirtaş, 2018; Yeşil ve Kış, 2015; Aydın, 2016). Ders denetimi, öğretimin ve dolayısıyla öğrenmenin kalitesinin artırılması açısından önemli bir süreçtir ve bu süreci yürütenlerin uygun donanıma ve donanıma sahip olması gerekmektedir. Türkiye'de denetim alt sisteminin adındaki değişikliklere ek olarak; H. Denetleme Komisyonu, ayrıca okul müfettişlerinin görev alanındaki değişikliklere ilişkin. Türkiye'de yasal düzenlemeler gereği ders kontrolleri okul müfettişleri ve okul müdürleri tarafından yapılmaktadır. MEB'in “İlköğretim Müfettişlikleri Yönlendirme ve Denetim Politikası”nda müfettişlerin enstitülerde “kurum denetimi” ve “seminer ve kurs denetimi” yapmaktan sorumlu olduğu belirtilmektedir. Kurumsal kontrol idari kontrol, öğretmen kontrolü ve diğer personel kontrolü olarak ikiye ayrılmaktadır (Dikmen ve Göksoy, 2021).

Eğitim denetimi alanındaki mevcut durum dikkate alınarak ve 24.02.2014 tarih ve 2424 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan MEB Maarif Müfettişliği Yönetmeliğinde getirilen son değişikliklere uygun olarak 1 Mart 2022 tarih ve 31765 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan MEB Teftiş Komisyonu Yönetmeliğine göre 11 Nisan 2023 tarih ve 32160 sayılı Yönetmelik ile ders denetimi zorunluluğu yeniden getirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teftiş Yönetmeliği'nin “Denetim Hizmetlerinin Türleri, Kapsamı ve Uygulanması” bölümünün 16. ve 17. bölümleri aşağıdaki gibidir (2022 Resmi Gazetesi): (16) Sınıfların denetimi yapılabilir. Adaylara ve sözleşmeli öğretmenlere yönelik kurslar, oryantasyona özellikle dikkat edilerek yıllık olarak gözden geçirilir. (17) Kurumlarca verilen öğretmen yetiştirme kurslarının ve danışma

ve denetim sürecinde mesleki eksiklikleri tespit edilen öğretmenlerin denetimleri usulüne uygun olarak yapılır. Belirtmek gerekir ki, kursların denetimi madde uyarınca yeniden müfettişlere verilmiştir. 58 Madde 2, h) harfleri ve Mad. 59 MEB Denetleme Komisyonu Yönetmeliği (MEB, 2023).

Okul müdürünün denetleme görevi kanunda şu şekilde tanımlanmıştır: Okul müdürü, okulun amaçları doğrultusunda yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur (MEB, 2003). Eğitim-öğretim faaliyetlerinin geliştirilmesinde denetim faaliyetlerinin önemi göz önüne alındığında, okul müdürlerinin denetimi giderek önem kazanmaktadır (Koşar ve Buran, 2019). Bu nedenle okul liderlerinin denetim faaliyetlerini etkili bir şekilde uygulamaları gerekmektedir. Okul paydaşlarının geliştirilmesinde okul liderlerine önemli sorumluluklar düşmektedir (Dönmez ve Demirtaş, 2018; Yılmaz, 2009). Okul liderlerinin, süreci değerlendirmek ve sonuçları daha yakından izlemek için dersi denetlemeleri teşvik edilmektedir (Yılmaz, 2018; Aydın, 2016; Dönmez ve Demirtaş, 2018). Müdürlerin denetimi tercih edilir çünkü öğretmenleri müfettişlerden daha iyi tanırlar, öğretmenlerin çalışmalarının iyileştirilmesi gereken yönlerini bilirler, öğretmenler tarafından yürütülen etkinlikleri bilirler ve öğretmenlerin yalnızca sınıftaki değil, ders dışı etkinliklerden de haberdardır (Göksoy ve Aslanargun, 2014; Yılmaz, 2018).

Ders denetimi; okul müdürü tarafından öğretmenlerin eğitimlerini, çalışmalarını, öğretimde kullandıkları yöntemleri, bu yöntemleri kullanmadaki yeterliliklerini ve öğrencilerin öğrenme düzeylerini gözlem yoluyla değerlendiren bir denetim türüdür (Yılmaz, 2018). Ders denetimi öğretmenin öğretme yeterliliği ve ders işleme başarısının yanı sıra öğretmenin eksikliklerinin giderilmesi, becerilerinin geliştirilmesi, yenilik ve değişimlere uyum sağlanması ve mesleğe uyumunun sağlanmasıyla ilgilidir (Koşar ve Buran, 2019; Taymaz, 2015). Öğretmen denetiminin amacı, eğitim ve öğretim başarısının derecesini belirlemek, olumlu davranışları tanımak, rehberlik yapmak, kurumda kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmek ve öğretmenlere rehberlik etmek amacıyla "Öğretmen Denetim Formu"nu kullanarak ortaya çıkan sorunları tespit ederek çözülmesine katkı sağlamaktır (Aydın, 2016; Görgülü, 2008; Dikmen ve Göksoy, 2021).

Ders denetiminde amaç, öğretme sürecinde ortaya çıkan öğretme ve öğrenme davranışlarını objektif bir şekilde ortaya koymaktır. Sınıf denetiminin amaçları şu şekilde sıralanabilir (Aydın, 2016; Taymaz, 2015):

- Öğretmenin sınıftaki başarısı hakkında bilgi edinmek,
- Öğretmenin etkili ve ümit verici niteliklerini ortaya çıkarmak,
- Öğretmenin sınıftaki ve eğitimdeki eksikliklerini tespit etmek

Bunların kaldırılmasına yönelik öneriler,

- Okulda Eğitimin koordineli bir şekilde sağlanmasına katkıda bulunulması,
- Öğretmenlerin görevlerini ellerinden geldiğince yerine getirmelerinin teşvik edilmesi,
- Öğretmenlerin okullarda kullandıkları öğretim yöntemlerinin iyileştirilmesi,
- Öğretmenlere olan güvenin artırılması öğretmen destek ve koçluk programları,
- Öğretim kaynaklarının sağlanmasına ve uygulanmasına yardımcı olmak,
- Bilimsel yöntemleri kullanarak öğrenci başarısını değerlendirmede rehberlik,
- Öğretmenlere karşılaştıkları sorunları çözmede rehberlik etmek

Okul müdürlerinin görev ve sorumlulukları şöyle ifade edilmektedir. "Öğretmenlerin performanslarını artırmak için her öğretim yılında en az bir kez her dersi izlemeleri ve rehberlik yapmaları gerekir." 2508 Sayılı Resmi Gazete'ye göre okul müdürünün görev ve sorumlulukları şöyle ifade edilmiştir (Marangoz, 2019):

- Aday personelin yetiştirilmesi için gerekli tedbirleri alır.
- Öğretmenlerin kütüphane, spor salonu, laboratuvar gibi sosyal aktivite alanlarını kullanıp kullanmadıklarını gözlemler
- Öğretim yılı boyunca çeşitli zamanlarda öğretmenlerin derslerini ve diğer faaliyetlerini dikkatle gözlemler
- Okulun oryantasyon hizmetlerini yönetir.
- İş akışının ve okulun işleyişinin sağlıklı bir şekilde sağlanması için gerekli önlemleri alır.

Etkili bir okul lideri öğrencinin öğrenmesi ve öğretmenin gelişmesinde önemli bir rol alır (Dikmen ve Göksoy, 2021; Marangoz, 2019). Okul müdürlerinin hedefi, en iyi öğretim modelleri, programlar ve

denetim yöntemleri aracılığıyla eğitimi geliştirmektir (Aydın, 2016; Kayıkçı vd., 2014). Öğrencilerin ve öğretmenlerin kişisel ihtiyaçlarının karşılanması, karar vermede öğretmenlerin görüşlerinin dikkate alınması, işbirlikçi bir öğrenme ortamı yaratılması ve öğretmenlerin sınıftaki baskın konumuna saygı gösterilmesi, okullarda öğretimin geliştirilmesine yardımcı olacaktır (Glanz, 2006). Sınıfta gözlem yapmak kanıt toplamanın bir yoludur. Sınıf gözlemlerinden elde edilen veriler mümkün olduğu kadar çabuk kaydedilmelidir (Taymaz, 2015; Altınok, 2013).

Okul müdürleri ders denetimlerinde aşağıdaki hususlara dikkat etmeleri önerilmektedir (Taymaz, 2015; Aydın, 2016):

- Fiziki durum: Sınıfların, laboratuvarların veya diğer öğretim mekanlarının temizliği,
- Organizasyon: Sınıfın düzenlenme şekli,
- Planlama: Dersin uygun şekilde planlanması Amacına Uygun,
- Uygulama: Ders etkinlikleri ders planına göre yürütülür,
- Ders Materyalleri: Ders materyallerinin uygun kullanımı,
- Disiplin: Öğrenciler sınıfın kurallarına uyar,
- Bireysel farklılıklar: Tüm öğrenciler katılır sınıfta,
- Dikkat çekme: materyali anlama ve öğrenme,
- Etkileme: öğrencinin davranışını değiştirme,
- Değerlendirme: gözlem anındaki mevcut durumu belirleme

Bir öğretmeni değerlendirirken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta öğrencileriyle olan etkileşimidir (Memduhoğlu ve Zengin, 2011). Bu nedenle sınıf gözlemleri izleme sisteminin en önemli noktasını temsil etmektedir (Özdoğa Yılmazoğlu, 2012; Baysal ve Ada, 2015). Bir öğretmen ne kadar iyi planlama yapabilir, meslektaşlarıyla işbirliği yapabilir veya velilerle iletişim kurabilirse, sınıf uygulamalarını yönetemiyorsa bu durum geliştirilmesi gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir (Kayıkçı vd., 2014; Danielson, 2012).

Bir eğitim kurumunda öğretmen eğitiminin denetiminin kesin kurallara göre yapılması gerekmektedir. Bunlar akış olarak şöyle yapılabilir; öncelikle bir denetim planı oluşturulur. Denetim öncesinde öğretmen hakkında bilgi edinilir. Öğretmen ile bir ön görüşme gerçekleştirilir. Ders planı ve hazırlıkları incelenir. Öğretmene denetim zamanı hakkında önceden bilgi verilir. Sınıfta öğretmen ile beraber girilir. Öğrencilerle tanışma ortamı yaratılır. Sınıfta uygun bir yere oturulur. Ders sırasında olumlu bir atmosfer yaratılır. Sınıfın doğal bir üyesiymişiniz gibi davranılır. Öğretmenin dersleri izlenir. Planlanan gözlem sürdürülürken eğitim faaliyetlerine katılım sağlanır. Öğretmenin eğitim materyallerinin kullanılıp kullanılmadığı takip edilir. Kursun veya alıştırmaların sonucu tahmin edilir. Öğretmenle birlikte sınıftan çıkılır. Ödevler ve sınavlar kontrol edilir. Ders dışı etkinlikler dikkate alınır. Öğretmenle görüşme yapılır ve öğretmen denetim formu doldurulur (Taymaz, 2015). Değerlendirme, planlanan bir eylemin ardından önceden belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığına ilişkin sonuçlara varılmasıdır (Taymaz, 2015). Böylece ders denetimi yapılmış ve dönüt verilecek duruma gelmiş olur. Ders denetimi sonucunda öğretmenlerin okul müdürlerinden herhangi bir geri bildirim alamamadan sıklıkla şikâyetçi oldukları görülmektedir (Aydın, 2014; Memduhoğlu ve Zengin, 2011). Bu nedenle öğretmenlere mutlaka geri bildirim verilmeli, geliştirici, destekleyici ve olumlu yönlendirmeler ve rehberlik yapılmalıdır. Bu durum öğretmenin performans artışı, gelişmesi, eksikliklerini tamamlaması için önemli bir fırsat olarak görülmelidir (Aydazer, 2020; Fıratlı ve Demirel, 2016; Aydın, 2016; Badavan, 2016).

Ders denetiminde denetim ve değerlendirmenin hedefleri paralel olmalı ve her ikisi de öğretimin gelişimini desteklemelidir (Zepeda, 2016; Yılmaz, 2018). Bu konuda hatalar yapılabilmektedir. Bu konuda çok sık yapılan hatalar şunlardır (Ağaoğlu ve Ağaoğlu, 2020; Yiğit, 2019):

- Aşırı hoşgörü: Aşırı hoşgörü, çalışanların eksikliklerini ve hatalarını görmezden gelir ve gelişimlerine ilişkin geri bildirim yapılmasını engeller.
- Esneklik: Aşırı hoşgörünün aksine, çalışanın gerçek başarısı mevcut durumdan daha düşük olarak değerlendirilmektedir.
- Halo etkisi: Bir çalışanın belirli bir alandaki performansının diğer pozisyonlara genellenerek değerlendirilmesidir.

- Merkezi eğilim: Çalışanlar değerlendirilirken bireysel farklılıkları göz ardı edilerek ortalama değerler üzerinden değerlendirilmektedir.
- Tek boyutlu: Değerlendirmenin, çalışanın yaptığı işle ilgili olarak geliştirilmesi gereken tüm özelliklerini kapsamaması gerekse de, yalnızca tek bir açıdan değerlendirilir.
- Başarı standartlarının yetersizliği ve belirsizliği: Bir çalışanın görev tanımında birden fazla pozisyon listeleniyor ancak değerlendirme kriterleri bu pozisyonlardan öne çıkan biri için belirleniyor.
- Değerlendirmede ve ilk izlenimde objektiflik eksikliği: Değerlendirmenin çalışanın ilk izlenimine göre yapılması objektifliği olumsuz etkiliyor.
- Yenilik etkisi: Bir değerlendirmede çalışanın sadece en son başarıları dikkate alınırsa bu durum değerlendirmenin sürekliliği ilkesine aykırıdır.
- İş bağımlılıklarının dikkate alınmaması: İş paylaşımı ortamlarında değerlendirmeler yapıldığında, değerlendiricilerin duruma dikkat etmemesi çalışanların gerçekçi bir şekilde değerlendirilmesini engellemektedir.
- Araç yanlılığı: Performans derecelendirme ölçekleri geçerlilik ve güvenilirlik açısından hatalıdır. Ders denetimlerinin denetledikleri öğretmenler üzerinde farklı etkileri olduğu söylenebilir. Bunlardan biri de denetim sonrasında ortaya çıkan korkudur.

Araştırmanın amacı okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşlerinin ne olduğu ve bunun öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre farklılık gösterip-göstermediğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaca yönelik olarak alt problemler şöyle belirlenmiştir:

1. Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri nedir?
2. Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri alt boyutlarında öğretmen görüşleri nedir?
3. Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel tarama modelinde yapılmıştır. Tarama modelleri gerçekte olan bir olay veya olguyu olduğu şekilde ortaya koymaya yönelik çalışmalardır. Tarama çalışmalarında konu hakkında genel bir yargıya ulaşmak amacıyla evrenin tamamı ya da evrenin özelliklerini taşıyan grup ya da örnekleme yapılan çalışmalardır (Karasar, 2016).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Denizli ili Merkezefendi ilçesinde 2023-2024 eğitim yılında resmi okullarda öğretmen olarak çalışanlar oluşturmaktadır. Evrende yaklaşık 3500 öğretmen bulunmaktadır. Evrenin özelliklerini yansıtacak niteliklerde 291 öğretmene kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle ve çevrimiçi olarak ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerden istekli olanlar ölçüğü doldurmuşlardır. Veriler böylece toplanmıştır.

Araştırmaya istekli olarak katılan öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	f	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	155	53,3
	Erkek	136	46,7
Yaş	23-30	42	14,4
	31-40	67	23,0
	41-50	120	41,2
	51+	62	21,3
Kademe	Anaokulu	76	26,1
	İlkokul	92	31,6
	Ortaokul	61	21,0
	Lise	62	21,3
Medeni durum	Evli	253	86,9
	Bekar	38	13,1
Eğitim düzeyi	Lisans	238	81,8
	Lisansüstü	53	18,2
Kariyer düzeyi	Öğretmen	33	11,3
	Uzman öğretmen	203	69,8
	Başöğretmen	55	18,9

Tablo 1’de araştırmaya istekli katılım sağlayan öğretmenlerin % 53,3’ünün kadın olduğu görülürken yaş olarak % 41,2’si 41-50 yaş, % 23,0’ü 31-40 yaşlarındadır. Öğretmenlerin % 31,6’sı ilkokullarda, % 26,1’i anaokullarında ve % 21,3’ü liselerde çalışmaktadır. Öğretmenlerin % 86,9 ‘u evli iken 81,8’i lisans mezunudur. Öğretmenler kariyer düzeyi olarak % 69,8’i uzman öğretmen, % 18,9’u başöğretmen ve % 11,3’ü öğretmen unvanlıdır.

2.3. Verilerin Toplanması

Veri toplamak için öğretmen kişisel bilgi formu ile Müdürlerin Ders Denetimleri Ölçeği kullanılmıştır. Müdürlerin Ders Denetimleri Ölçeği Fırıncioğulları Bige (2014) tarafından geliştirilmiş 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçek 32 madde ve üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçek hiç katılmıyorum, katılmıyorum, Çok az katılmıyorum, oldukça katılmıyorum ve tamamen katılmıyorum şeklinde seçeneğlidir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin güvenilirlik ve diğer analizlerde analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin geçerlik analizi sonucunda Cronbach’s alpha tsi yapılarak güvenilirlik katsayısının ,91 olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç verilerin güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Verilerin normal dağılım testi basıklık ve çarpıklık testleri ile yapılmıştır. Normallik analizi sonucunda ulaşılan bulguları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Verilerin Normallik Analizi

	Basıklık (Kurtosis) Değeri	Çarpıklık (Skewness) Değeri
Planlama	-,122	,092
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	,031	-,488
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	-,094	,255
Ders denetimi genel	-,982	,052

Tablo 2 de görüldüğü gibi verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri -,982 ile ,255 arasındadır. Kalaycı (2016) çalışmasında basıklık ve çarpıklık değerleri -1 ile +1 arasında oyer alan verilerin normal dağılım gösterdiğini belirtmektedir. Buradan hareketle veriler normal dağılım göstermektedir. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik testler kullanılmaktadır. Bundan dolayı analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında aşağıda belirtilen aralıklara dikkat edilmiştir.

1,00 – 1,80 Çok düşük

1,81 – 2,60 Düşük

2,61 – 3,40 Orta

3,41 – 4,20 Yüksek

4,21 – 5,00 Çok yüksek

3. BULGULAR

3.1. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterlikleri Konusunda Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Problemin çözümüne yönelik analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterlikleri Konusunda Öğretmen Görüşleri

	n	\bar{x}	s	Düzeyi
1. Okul müdürüm zamanı etkin kullanacak şekilde dersi planlayıp planlamadığımı denetler.	291	3,54	,58	Yüksek
2. Okul müdürüm ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamadığımı denetler.	291	2,77	,53	Orta
3. Okul müdürüm ders planı hazırlarken bireysel farklılıkları dikkate alıp almadığımı denetlemez.	291	3,24	,42	Orta
4. Okul müdürüm ders planında amaç ve kazanımları belirtip belirtmediğimi denetler.	291	3,82	,65	Yüksek
5. Okul müdürüm ders planında amaca uygun etkinlikler planlayıp planlamadığımı denetlemez.	291	3,35	,47	Orta
6. Okul müdürüm ders planında amaca uygun yöntem ve teknikleri belirtip belirtmediğimi denetler.	291	3,58	,49	Yüksek
7. Okul müdürüm ders planında kullanacağım kaynak ve materyalleri belirtip belirtmediğimi denetler.	291	3,73	,65	Yüksek
8. Okul müdürüm ders planında vereceğim ödevleri yazıp yazmadığımı denetler.	291	3,49	,50	Yüksek
9. Okul müdürüm öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alıp almadığımı denetlemez.	291	3,52	,50	Yüksek
10. Okul müdürüm bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri derse yansıtıp yansıtmadığımı denetlemez.	291	4,09	,69	Yüksek
11. Okul müdürüm teknoloji kaynaklarının etkili kullanılması konusunda öğrencilere model olup olmadığını ve bunları onlara öğretip öğretmediğimi denetler.	291	4,07	,59	Yüksek
12. Okul müdürüm öğrencilere isimleriyle hitap edip etmediğimi denetler.	291	4,02	,70	Yüksek
13. Okul müdürüm öğrenciler, sorulara farklı cevaplar verdiğinde olumlu tepki verip vermediğimi denetler.	291	4,11	,54	Yüksek
14. Okul müdürüm öğrencinin kendini ifade edebileceği fırsatlar sunup sunmadığımı denetlemez.	291	3,56	,49	Yüksek
15. Okul müdürüm konuşmalarında ve davranışlarında saygı öğelerine yer verip vermediğimi denetler.	291	4,36	,48	Çok Yüksek
16. Okul müdürüm tüm öğrencilerin planlı ve amaçlı çalışmalarını sağlayıp sağlamadığımı denetlemez.	291	3,44	,49	Yüksek
17. Okul müdürüm, öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymaları için doğru stratejiler kullanıp kullanmadığımı denetler.	291	4,46	,49	Çok Yüksek
18. Okul müdürüm özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrencilere kazandırıp kazandırmadığımı denetlemez.	291	3,44	,49	Yüksek
19. Okul müdürüm özel alana ilişkin kuram, ilke ve kavramları öğrencilerin anlayacağı biçimde aktarıp aktarmadığımı denetler.	291	4,62	,48	Çok Yüksek
20. Okul müdürüm özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerime yansıtıp yansıtmadığımı (felsefe, kuram, yaklaşım...) denetlemez.	291	3,24	,42	Orta
21. Okul müdürüm öğrencilerin dikkatini çekerek onları motive edip etmediğimi denetler.	291	4,44	,49	Çok Yüksek
22. Okul müdürüm konunun anlaşılması için önkoşul bilgi, beceri ve/veya değerlere öğrencilerin ne kadar sahip olduklarını yoklayıp yoklamadığımı denetlemez.	291	3,91	,69	Yüksek
23. Okul müdürüm derste işlenen konuyu daha önceki konularla ilişkilendirip ilişkilendirmediğimi denetlemez.	291	3,49	,50	Yüksek
24. Okul müdürüm farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirip cesaretlendirmediğimi denetler.	291	4,56	,49	Çok Yüksek
25. Okul müdürüm üst düzey düşünme becerilerini teşvik eden sorgulama tekniklerini kullanıp kullanmadığımı denetlemez.	291	3,30	,45	Orta
26. Okul müdürüm öğrencilere anında dönüt ve düzeltme verip vermediğimi denetler.	291	4,56	,49	Çok Yüksek
27. Okul müdürüm öğretim sürecinde ses tonumu, jest ve mimiklerimi etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığımı denetler.	291	4,62	,48	Çok Yüksek
28. Okul müdürüm öğrencilerin öğrendiklerini yaşamları ile ilişkilendirecek fırsatlar yaratıp yaratmadığımı denetlemez.	291	3,30	,45	Orta
29. Okul müdürüm sınıf içi çalışmalarda, toplumsal ve mesleki etik değerlere uygun davranıp davranmadığımı denetler.	291	4,70	,45	Çok Yüksek
30. Okul müdürüm Türkçeyi dil kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanıp kullanmadığımı denetler.	291	4,51	,50	Çok Yüksek
31. Okul müdürüm teknoloji okuryazarı olup olmadığını denetlemez.	291	3,24	,42	Orta
32. Okul müdürüm öğretme-öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmadığımı denetler.	291	4,65	,47	Çok Yüksek

Tablo 3'te görüldüğü gibi okul yöneticilerinin ders denetimleri konusunda öğretmen görüşleriyle ilgili olarak en yüksek ortalama ($\bar{x}=4,70$) ortalama ve "Çok yüksek" düzeyinde "Okul müdürüm sınıf içi çalışmalarda, toplumsal ve mesleki etik değerlere uygun davranıp davranmadığımı denetler." maddesindedir. Bunu ($\bar{x}=4,65$) ortalama ve "Çok yeterli" düzeyinde "Okul müdürüm öğretme-öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmadığımı denetler." maddesi izlemektedir. En düşük ortalamanın ($\bar{x}=2,77$) ve "Orta" düzeyinde "Okul müdürüm ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamadığımı denetler." maddesindedir. Diğer maddelerde okul yöneticilerinin ders denetimleri konusunda öğretmen görüşleri şöyledir;

"Okul müdürüm zamanı etkin kullanacak şekilde dersi planlayıp planlamadığımı denetler." ($\bar{x}=3,54$) "Yüksek", "Okul müdürüm ders planı hazırlarken bireysel farklılıkları dikkate alıp almadığımı denetlemez." ($\bar{x}=3,24$) "Orta", "Okul müdürüm ders planında amaç ve kazanımları belirtip belirtmediğimi denetler." ($\bar{x}=3,82$) "Yüksek", "Okul müdürüm ders planında amaca uygun etkinlikler planlayıp planlamadığımı denetlemez." ($\bar{x}=3,35$) "Orta", "Okul müdürüm ders planında amaca uygun yöntem ve teknikleri belirtip belirtmediğimi denetler." ($\bar{x}=3,58$) "Yüksek", "Okul müdürüm ders planında kullanacağım kaynak ve materyalleri belirtip belirtmediğimi denetler." ($\bar{x}=3,73$) "Yüksek", "Okul müdürüm ders planında vereceğim ödevleri yazıp yazmadığımı denetler." ($\bar{x}=3,49$) "Yüksek", "Okul müdürüm öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alıp almadığımı denetlemez." ($\bar{x}=3,52$) "Yüksek", "Okul müdürüm bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri derse yansıtıp yansıtmadığımı denetlemez." ($\bar{x}=4,09$) "Yüksek", "Okul

müdürüm teknoloji kaynaklarının etkili kullanılması konusunda öğrencilere model olup olmadığımı ve bunları onlara öğretip öğretmediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,07$) “Yüksek”, “Okul müdürüm öğrencilere isimleriyle hitap edip etmediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,02$) “Yüksek”, “Okul müdürüm öğrenciler, sorulara farklı cevaplar verdiğinde olumlu tepki verip vermediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,11$) “Yüksek”, “Okul müdürüm öğrencinin kendini ifade edebileceği fırsatlar sunup sunmadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,56$) “Yüksek”, “Okul müdürüm konuşmalarında ve davranışlarımda saygı öğelerine yer verip vermediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,36$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm tüm öğrencilerin planlı ve amaçlı çalışmalarını sağlayıp sağlamadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,44$) “Yüksek”, “Okul müdürüm, öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymaları için doğru stratejiler kullanıp kullanmadığımı denetler.” ($\bar{x}=4,46$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrencilere kazandırıp kazandırmadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,44$) “Yüksek”, “Okul müdürüm özel alana ilişkin kuram, ilke ve kavramları öğrencilerin anlayacağı biçimde aktarıp aktarmadığımı denetler.” ($\bar{x}=4,62$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerime yansıtıp yansıtmadığımı (felsefe, kuram, yaklaşım...) denetlemez.” ($\bar{x}=3,24$) “Orta”, “Okul müdürüm öğrencilerin dikkatini çekerek onları motive edip etmediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,44$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm konunun anlaşılması için önkoşul bilgi, beceri ve/veya değerlere öğrencilerin ne kadar sahip olduklarını yoklayıp yoklamadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,91$) “Yüksek”, “Okul müdürüm derste işlenen konuyu daha önceki konularla ilişkilendirip ilişkilendirmediğimi denetlemez.” ($\bar{x}=3,49$) “Yüksek”, “Okul müdürüm farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirip cesaretlendirmediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,56$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm üst düzey düşünme becerilerini teşvik eden sorgulama tekniklerini kullanıp kullanmadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,30$) “Orta”, “Okul müdürüm öğrencilere anında dönüt ve düzeltme verip vermediğimi denetler.” ($\bar{x}=4,56$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm öğretim sürecinde ses tonumu, jest ve mimiklerimi etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığımı denetler.” ($\bar{x}=4,62$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm öğrencilerin öğrendiklerini yaşamları ile ilişkilendirecek fırsatlar yaratıp yaratmadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,30$) “Orta”, “Okul müdürüm Türkçeyi dil kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanıp kullanmadığımı denetler.” ($\bar{x}=4,51$) “Çok Yüksek”, “Okul müdürüm teknoloji okuryazarı olup olmadığımı denetlemez.” ($\bar{x}=3,24$) “Orta” düzeyindedir.

3.2. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterlikleri Alt Boyutlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri alt boyutlarında öğretmen görüşleri nedir?” şeklindedir. Problemin çözümüne yönelik analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterlikleri Alt Boyutlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

	n	\bar{x}	s	Düzeği
Planlama	291	2,90	,19	Orta
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	291	3,57	,11	Yüksek
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	291	4,39	,17	Çok yüksek
Ders denetimi genel	291	4,03	,09	Yüksek

Tablo 4’te görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri alt boyutlarında öğretmenlerin en yüksek düzeyde gördüğü denetim yeterliğinin ($\bar{x}=4,39$) ortalamayla “Çok yüksek” düzeyde “Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme” boyutunda olmuştur. Bunu ($\bar{x}=3,57$) ortalamayla “Yüksek” düzeyinde “Sınıf Yönetimi ve İletişimi” boyutu izlerken en düşük yeterlik ($\bar{x}=2,90$) ortalamayla “Planlama” boyutunda ve “Orta” düzeyinde görülmüştür. Ders denetimi genel yeterliklerine ilişkin ortalama ise ($\bar{x}=4,03$) ortalamayla “Yüksek” düzeyinde olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre okul yöneticilerinin ders denetimi konusunda öğretmenler okul müdürlerini genel olarak yüksek düzeyde yeterli görmektedirler. Okul müdürlerinin ders denetimi konusunda öğretmenler planlama yeterliğini orta, sınıf yönetimi ve iletişiminde yüksek düzeyde yeterli görürlerken sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirmede ise çok yüksek düzeyde yeterli görmektedirler.

3.3. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliği İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Kişisel Özelliklerine Göre Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?” şeklindedir. Bu problemin çözümüne yönelik analiz sonuçları aşağıda ve ilerleyen sayfalarda verilmiştir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin Cinsiyet durumuna göre analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliklerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Planlama	Kadın	155	2,91	,12	289	,32	,74
	Erkek	136	2,90	,20			
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	Kadın	155	3,58	,11	289	,29	,76
	Erkek	136	3,57	,12			
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	Kadın	155	4,39	,18	289	-,09	,92
	Erkek	136	4,40	,16			
Ders denetimi genel	Kadın	155	3,87	,09	289	,01	,99
	Erkek	136	3,87	,09			

* p<0,05

Tablo 5'te görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin cinsiyetlerine göre planlama boyutunda ($t_{(289)}=,32$; $p>0,05$), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda ($t_{(289)}=,29$; $p>0,05$), sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ($t_{(289)}=-,09$; $p>0,05$) ve ders denetimi genel olarak ($t_{(289)}=,01$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimi yeterliğine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği ve benzer olduğu söylenebilir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin yaşa göre analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliklerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Yaşa Göre Analiz Sonuçları

	Yaş	n	\bar{x}	ss	sd	F	p	Fark
Planlama	23-30	42	2,92	,19	3;287	,49	,68	-
	31-40	67	2,93	,19				
	41-50	120	2,90	,20				
	51+	62	2,90	,17				
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	23-30	42	3,59	,09	3;287	1,85	,13	-
	31-40	67	3,55	,12				
	41-50	120	3,57	,12				
	51+	62	3,60	,12				
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	23-30	42	4,40	,16	3;287	2,16	,09	-
	31-40	67	4,43	,18				
	41-50	120	4,39	,17				
	51+	62	4,36	,15				
Ders denetimi genel	23-30	42	3,88	,08	3;287	,61	,60	-
	31-40	67	3,87	,09				
	41-50	120	3,86	,09				
	51+	62	3,86	,08				

*p<0,05

1. 23-30 yaş

2. 31-40 yaş

3. 41-50 yaş

4. 51+

Tablo 6'da görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin yaşlarına göre planlama boyutunda ($F_{(3;287)}=,49$; $p>0,05$), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda ($F_{(3;287)}=1,85$; $p>0,05$), sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ($F_{(3;287)}=2,16$; $p>0,05$) ve ders denetimi genel olarak ($F_{(3;287)}=,61$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre Öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetim yeterliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre bütün boyutlarda ve genel olarak farklılık göstermediği söylenebilir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin çalıştıkları kademeye göre analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliklerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Çalıştıkları Kademeye Göre Analiz Sonuçları

	Kademe	n	\bar{x}	ss	sd	F	p	Fark
Planlama	Anaokulu	76	2,89	,18	3;287	,20	,89	-
	İlkokul	92	2,91	,18				
	Ortaokul	61	2,92	,19				
	Lise	62	2,91	,22				
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	Anaokulu	76	3,60	,11	3;287	1,27	,28	-
	İlkokul	92	3,57	,12				
	Ortaokul	61	3,57	,12				
	Lise	62	3,56	,10				
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	Anaokulu	76	4,38	,18	3;287	3,25	,02*	2-4
	İlkokul	92	4,36	,16				
	Ortaokul	61	4,42	,16				
	Lise	62	4,44	,16				
Ders denetimi genel	Anaokulu	76	3,87	,09	3;287	1,33	,26	-
	İlkokul	92	3,85	,09				
	Ortaokul	61	3,88	,09				
	Lise	62	3,88	,09				

*p<0,05

1. Anaokulu

2. İlkokul

3. Ortaokul

4. Lise

Tablo 7’de görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin çalıştıkları kademeye göre planlama boyutunda ($F_{(3;287)}=,20$; $p>0,05$), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda ($F_{(3;287)}=,28$; $p>0,05$) ve ders denetimi genel olarak ($F_{(3;287)}=1,33$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda çalıştıkları kademeye göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3;287)}=3,25$; $p<0,05$). Farklılık olan grupların tespiti için yapılan Post Hoc TUKEY analizi sonucunda sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ilkokullarda çalışan öğretmenlerin görüşleri ile liselerde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu ve farkın liselerde çalışan öğretmenler lehine daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre liselerde çalışan öğretmenlerin sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirmede ilkokullarda çalışan öğretmenlerden ders denetimi yeterliğini daha yüksek gördüğü söylenebilir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin medeni duruma göre analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliklerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Analiz Sonuçları

	Medeni durum	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Planlama	Evli	253	2,91	,19	289	,71	,47
	Bekar	38	2,89	,20			
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	Evli	253	3,58	,12	289	,53	,59
	Bekar	38	3,56	,11			
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	Evli	253	4,40	,17	289	1,29	,19
	Bekar	38	4,36	,17			
Ders denetimi genel	Evli	253	3,87	,09	289	1,57	,11
	Bekar	38	3,84	,09			

* $p<0,05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin medeni durumlarına göre planlama boyutunda ($t_{(289)}=,71$; $p>0,05$), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda ($t_{(289)}=,53$; $p>0,05$), sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ($t_{(289)}=1,29$; $p>0,05$) ve ders denetimi genel olarak ($t_{(289)}=1,57$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin görüşleri evli yada bekar olmaya göre farklılaşmadığı ve benzer özellikler gösterdiği söylenebilir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliklerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları

	Eğitim düzeyi	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Planlama	Lisans	238	2,90	,19	289	-1,75	,08
	Lisansüstü	53	2,95	,18			
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	Lisans	238	3,57	,11	289	-1,30	,19
	Lisansüstü	53	3,59	,13			
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	Lisans	238	4,39	,17	289	-,54	,58
	Lisansüstü	53	4,41	,17			
Ders denetimi genel	Lisans	238	3,86	,09	289	-1,90	,05
	Lisansüstü	53	3,89	,08			

* $p<0,05$

Tablo 9’da görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre planlama boyutunda ($t_{(289)}=-1,75$; $p>0,05$), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda ($t_{(289)}=-1,30$; $p>0,05$), sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ($t_{(289)}=-,54$; $p>0,05$) ve ders denetimi genel olarak ($t_{(289)}=-1,90$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin görüşleri öğrenim düzeylerine göre farklılaşmadığı ve benzer özellikler gösterdiği söylenebilir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre analiz sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Yeterliklerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Kariyer Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları

	Kariyer	n	\bar{x}	ss	sd	F	p	Fark
Planlama	Öğretmen	33	2,95	,22	2;288	1,25	,28	-
	Uzman öğretmen	203	2,90	,19				
	Başöğretmen	55	2,89	,19				
Sınıf Yönetimi ve İletişimi	Öğretmen	33	3,57	,09	2;288	,82	,43	-
	Uzman öğretmen	203	3,57	,12				
	Başöğretmen	55	3,59	,12				
Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme	Öğretmen	33	4,43	,18	2;288	2,81	,06	-
	Uzman öğretmen	203	4,40	,17				
	Başöğretmen	55	4,35	,15				
Ders denetimi genel	Öğretmen	33	3,89	,10	2;288	1,04	,35	-
	Uzman öğretmen	203	3,86	,09				
	Başöğretmen	55	3,86	,09				

*p<0,05 1. Öğretmen 2. Uzman öğretmen 3. Başöğretmen

Tablo 10’da görüldüğü gibi okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre planlama boyutunda ($F_{(2;288)}=1,25$; $p>0,05$), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda ($F_{(2;288)}=,82$; $p>0,05$), sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ($F_{(2;288)}=2,81$; $p>0,05$) ve ders denetimi genel olarak ($F_{(2;288)}=1,04$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna göre öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerine ilişkin görüşlerinin kariyer düzeylerine göre farklılık göstermediği ve benzer olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Okul yöneticilerinin ders denetimleri konusunda öğretmenlerin en çok katıldıkları denetim yeterliği okul müdürüm sınıf içi çalışmalarda, toplumsal ve mesleki etik değerlere uygun davranıp davranmadıklarını denetlemesi olmuştur. Bununla birlikte okul müdürlerinin öğretme-öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmamayı denetleme konusunda da yüksek düzeyde yeterlikleri olduğu görüşü ön plana çıkmıştır. En düşük düzey ise okul müdürüm ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamamayı denetlemede olmuştur. Ders denetimi yeterliği ile ilgili okul müdürlerinin yeterliğinin en düşük orta düzeyde olması okul müdürlerinin bu konuda yeterliğinin iyi düzeyde ve yeterli olduğunu ortaya koymaktadır.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri alt boyutlarında öğretmenlerin en yüksek düzeyde gördüğü denetim yeterliğinin “Çok yüksek” düzeyde “Sınıf İçi Etkinlikler ve Öğrenciyi Yönlendirme” boyutunda olmuştur. Bunu “Yüksek” düzeyinde “Sınıf Yönetimi ve İletişimi” boyutu izlerken en düşük yeterlik ise “Planlama” boyutunda ve “Orta” düzeyde ölçülmüştür. Ders denetimi genel yeterliklerine ilişkin ortalama “Yüksek” düzeyindedir. Bulgular öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimi yeterliklerini genel olarak yüksek görmektedir. Bu durum eğitim çalışmaları, öğretmenler ve okul müdürleri açısından olumlu bir gelişme olarak düşünülmektedir.

Okul müdürlerinin ders denetimi yeterlikleri konusunda öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve kariyer düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak çalıştıkları kademeye göre sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ilkokullarda çalışan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimlerine ilişkin görüşleri ile liselerde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu ve farkın liselerde çalışan öğretmenler lehine daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni liselerde çalışan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetiminde sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme konusunda daha titiz davrandıklarını düşünmeleri olabilir.

Öneriler olarak;

Okul müdürlerinin ders denetiminde öğretmenlerin ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamadıklarını denetleme konusunda yeterliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Okul müdürlerinin ders denetiminde planlama konusunda yeterliklerini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Okul müdürlerinin ders denetiminde ders planı hazırlarken bireysel farklılıkları dikkate alma, ders planında amaca uygun etkinlikler planlama, özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerine yansıtma, üst düzey düşünme becerilerini teşvik eden sorgulama tekniklerini kullanma, öğrencilerin öğrendiklerini yaşamları ile ilişkilendirecek fırsatlar yaratma ve teknoloji okuryazarlığı alanında yeterliklerinin orta düzeyden daha yüksek düzeye çıkarılması için eğitim, seminer, konferans vb. etkinlikler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, S. ve Ağaoğlu, S.Y. (2020). Okul Müdürlerinin Okul Denetim Sorumlulukları. *Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 15 (1), s. 219-226.
- Altınok, F. (2013). *İlkokul ve ortaokullarda yapılan sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modeli açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Aydazer, B. (2020). *Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Pamukkale İlçe Örneği)*. [Tezsiz Yüksek Lisans Projesi] Pamukkale Üniversitesi.
- Aydın, İ. (2016). *Öğretimde denetim*. (6. baskı). Pegem akademi.
- Aydın, M. (2000). *Çağdaş eğitim denetimi*. Hatiboğlu Yayınevi.
- Aydın, M. (2013). *Çağdaş eğitim denetimi*. (7. baskı). Hatiboğlu yayınevi.
- Aydın, M. (2014). *Çağdaş eğitim denetimi*. Gazi kitapevi.
- Badavan, Y. (2016). Türkiye’de ve Seçilmiş Bazı Ülkelerde İlköğretim ve Oratöğretim Kurumlarında Denetim: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *8.Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi*, 13-15 Ekim. Antalya.
- Baysal, Z. N. ve Ada, S. (2015). *Dünden bugüne Türk eğitim sistemi ve yapısı*. Pegem akademi.
- Bostancı, B.A., Bulut, Ş.M. ve Özbey, H. (2011). Öğretmen denetiminde sanatsal denetim yaklaşımının uygulamasına yönelik öğretmen ve denetmen görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22,238-254.
- Danielson, C. (2012). Observing classroom practice. *Educational Leadership*, 70(3), 32-37.
- Dikmen, B.M. ve Göksoy, S. (2021). Ortaokul Müdürlerinin Yürüttükleri Ders Denetimi Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 25 (86), 351-384.
- Dönmez, B. ve Demirtaş, Ç. (2018). Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Görevlerine İlişkin Okul Müdürleri ve Öğretmenlerin Görüşleri (Adıyaman İli Örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 454-478.
- Duranlı, M. ve Limon, İ. (2018). Çağdaş Türk Eğitim Denetimi Sistemi (Değişimler ve Yasal Dayanakları). *Kastamonu Education Journal*, 26 (2), 413-425.
- Erdem, A. R. (2006). Öğretimin denetiminde yeni bakış açısı: sürekli geliştirme temeline dayalı öğretimin denetimi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 275-294.
- Fıratlı, E. ve Demirel, S. (2016). Eğitim Denetiminde Yönelimler ve Uzaktan Eğitim. *8.Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi*, 13-15 Ekim. Antalya.
- Fırıncıoğulları, E. (2014). *İlkokul Müdürlerinin Ders Denetimleri İle İlgili Öğretmen Görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Glanz, J. (2006). *What every principal should know about instructional leadership*. Corwin Press.
- Göksoy, S. ve Aslanargun, E. (2014). Denetim Sürecinde Eğitim Denetmenlerinin Davranışları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1),55-77.
- Göl, İ. (2021). Okul Yöneticilerinin Ders Denetimi Sürecinin İncelenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)*, 2(2),59-79
- Görgülü, S. S. (2008). *İlköğretim okullarında yönetim ve denetim uygulamaları rehberi*. Pegem Akademi.
- İlğan, A. (2012). *Öğretmenlerin mesleki gelişimi ve denetimi*. Anı Yayıncılık.
- Kalaycı, Ş. (2016). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Asil.
- Karakaya, M. ve Mazlum, S. (2010). İlköğretim ve orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin eğitim denetimine ilişkin algıları. *Eğitim Yönetiminde Araştırmalar Dergisi*, 1(26), 1-20.
- Karakuş, M. (2010). Çağdaş Denetim Yaklaşımları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bil. Dergisi*, 20(2),181-200.
- Karasar, N. (2016), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları
- Kayıkçı, K., Cantürk, G. ve Yılmaz, O. (2014). Okul müdürlerinin kliniksel denetime ilişkin genel algı ve değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2 (2), 217-249.

- Koşar, S. ve Buran, K. (2019). Okul Müdürlerinin Ders Denetim Faaliyetlerinin Öğretimsel Liderlik Bağlamında İncelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - ENAD*, 7(3), 1232-1265.
- Köybaşı, F., Ugurlu, C. T. ve Demir, D. (2017). Çağdaş Eğitim Denetimi Modeli Olarak Okullarda Farklılaştırılmış Denetim Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15 (1), 43-57.
- Kurtbeyoğlu, D. (2015). *Öğretimin Denetimi* (Genişletilmiş 2.Baskı). Star Ajans Limited Şirketi.
- Marangoz, S. (2019). Ortaokul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- MEB, (2003). *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. T.C. Resmî Gazete, 25212, 27/08/2003.
- MEB, (2017). *Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi*.
- MEB, (2023). *Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=40142&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Memduhoğlu, H. B. ve Zengin, M. (2011). Çağdaş eğitim denetimi modeli olarak öğretimsel denetimin türk eğitim sisteminde uygulanabilirliği. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5 (1), 131-142.
- Özdoğa Yılmazoğlu, B. (2012). Denetim kaygısına yönelik öğretmen ve denetmen algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 98-109.
- Özyıldırım, G. (2014). *Glickman'ın gelişimsel denetim modeline göre eğitim denetmenlerinin ve okul yöneticilerinin denetim anlayışları ile öğretmenlerin denetim beklentilerinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Recepoğlu, E. (2011). *Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin mizah tarzları ile öğretim liderliği davranışları ve okulun örgütsel sağlığı arasındaki ilişki*. [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Resmî Gazete (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişleri Yönetmeliği*. (01.03.2022). Sayı: 31765.
- Resmî Gazete, (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39399&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Sergiovanni, T. J. & Starratt, R. J. (2002). *Supervision: A redefinition*. (7. baskı). McGraw Hill.
- Sullivan, S. & Glanz, J. (2015). *Okullarda eğitim ve öğretimi geliştiren denetim*. (Çev.: A. Ünal). Anı yayıncılık.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim Sisteminde Teftiş: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Pegem Akademi Yayınları.
- Taymaz, H. (2015). *Eğitim sisteminde teftiş*. (11. baskı). Pegem Akademi.
- Uçar, R. (2012). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıflarındaki Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 82-96.
- Yeşil, D. ve Kış, A. (2015). Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 27-45.
- Yılmaz, K. (2009). Okul müdürlerinin denetim görevi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 19-35.
- Yılmaz, Y. (2018). *Okul Müdürleri Tarafından Ders Denetimi Yapılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri*. [Tezsiz Yüksek Lisans Projesi] Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yiğit, M. (2019). *Okul öncesi eğitimde rehberlik ve denetim uygulamalarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zepeda, S. J. (2016). *Öğretim denetimi* (Çeviri Editörleri: A. Balcı ve Ç. Apaydın) Pegem Akademi.